

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Venerabilis Patris Thomæ à Jesu ... Opera Omnia

Homini Religioso Et Apostolico Tam Qvo Ad Vitæ Activæ, Qvam Contemplativæ functiones utilissima, Duobus Tomis Comprehensa. In Qvibvs Singvlari Pietate, Varia Ervditione Clariori Et Breviori Stylo Continentvr Et Explicantvr ...

Tomás <de Jesus>

Coloniæ Agrippinæ, 1684

Capvt XI. An fratre indurato post correctionem fraternam, liceat ejus peccata juridicè denunciare?

urn:nbn:de:hbz:466:1-38601

teneretur auctoritate sua judiciali (ut per charitatem imperata) uti ad emendandum fratrem. Non tamen toto rigore juris uti debet ; quia licet denunciatio Evangelica sit quasi conjuncta judiciali, nam simul fit & Prælati, & judicis ; sed quia non fit absolute, & principaliter ut judicis, sed præcipue ut patri, secundario ut judicis, ut dictum est, fit ut hæc denunciatio in quantum judicialis, sit quasi subalternata paternæ denunciationi, in quantum potest juvare ex aliqua parte correctionem paternam faciendam cum majori fructu: ad hoc enim ordinatur pœna à Prælato ut iudice infligita, ut frater corrigatur cum minori dispendio famæ.

Ex quibus colligo, in correctione fraterna gradatim esse usque ad summum gradum ascendendum, ita ut semper à suaviore, & mitiori gradu incipienda sit correctio, in qua primus gradus est, admonitio secreta, nempe: *corripere te, & ipsum solum*. Secundus est: *Correctio coram uno, vel duobus testibus adhibitis, ut ibi dicitur: adhibe unum aut duos testes*. Tertius, Denunciatio Evangelica, ibi: *Dic Ecclesia*. Quartus, Correctio paternæ, ibi: *Si Ecclesiam non audierit*. Quintus, Coactio per punitionem opportunam, sive per excommunicationem, quando opus est. ibi: *fit tibi tanquam Ethnicus &c.* Qui omnes actus per se loquendo, singuli cadunt sub præcepto, quia eodem tenore omnes proponuntur, & omnes hi actus etiam quintus ordinantur ad salutem proximi, quia omnes eotendunt, ut subveniatur proximo cum minori dispendio famæ, quantum possibile fuerit.

Ex quibus secundo inferitur, non licere agredi secundum actum, nisi præmissis primo, quando ille non fit efficax, & idem est de secundo respectu tertii: præterea tertius respectu quartus est omnino necessarius, & aliquando quintus, ubi opus fuerit pleniori correctione. Sed quia hoc præceptum est affirmativum, ut sæpius diximus, ideo non semper obligat, sed tantum quando charitas, & recta ratio illud dicitaverit. Unde si interdum occurrant circumstantiæ, in quibus prudencia, & charitas dixerint, licere, vel expedire mutari hunc ordinem, tunc non obligat hoc præceptum eo ordine, quo à Christo Domino est impostum, ut expresse notavimus supra, ex D. Thom. *Disput. art. 2. de correctione fraterna*; imò erit inutile, & aliquando perniciosum, talem ordinem servare; Quando vero liceat mutare hunc ordinem, facile erit colligere ex his, quæ à nobis superius fuerant annotata.

Tertio infero. Quod cum Prælati iudicaverint expedire, poterit reum admonere coram viris gravibus, paucis tamen, & ut advertit magister Bannes, 2. 2. *quest. 33. art. 8. dub. 4.* poterit etiam adhibere verbera, secrete tamen (maximè si sit junior.) Nam sicut licet hoc patri carnali, cur non licebit spirituali patri? Addit præterea, quod quando peccatum potest probari testibus, tenetur subditus patri in interroganti respondere veritatem, maximè si sub juramento interroget; caveat tamen subditus, ne coram testibus confiteatur, ne forte imprudens Prælati facta illum accusari, & testibus comprobati delictum, atque ita eum publice punire.

Quarto inferitur; graviter peccare Prælatum, si delictum quod ad notitiam suam pervenerat per viam correctionis fraternæ, ad publicum ju-

diciam deducat, quando nulla est spes, quod denunciatus fraternè emendabitur; quia Prælati non potest procedere ad publicum iudicium, nisi præcedente denunciatione juridica, aut publica infamia, ut inferius dicemus. Ergo gravissimè peccat contra charitatem, & contra justitiam Prælati, qui peccatum sibi ut patri denunciatum, transfert ad iudicium publicum, nisi limitatione inferius dicenda, id faciat.

Dices: Quid igitur faciendum erit, quando nulla est spes, adhibita monitione paternæ, etiam aliquo modo mixta cum judiciali? Respondeatur: Tunc Prælatum teneri superfedere. Nam cum ultimus terminus correctionis fraternæ sit salus proximi, ulterius non est progrediendum, quando non est spes salutis, etiam adhibitis remediis superius dictis: sed orandum DEUM pro ipso, scientes multorum hominum peccata in diem iudicii quantum ad punitionem reservari; Nam ut bene advertit M. Bannes, *dist. art. 8. dub. 2. ad 4.* Multa sunt relinquenda DEI iudicio, & ut idem Auctor prudenter advertit *dub. 4. ubi supra*; Sunt enim (inquit) plurimi peccatores etiam maximi, non tam scandalosi, qui bona opinione & fama quam habent, Ecclesiam Christi edificant doctrina, & publico exemplo: quorum opinionem, si Prælati sui indiscreti inquisitionibus destruunt, nihil aliud agunt, quam quod ipse diabolus desiderat, videlicet aliorum salutem impedire: præterquam quod non solum illius peccatoris fama perit, sed etiam aliorum similium ejusdem ordinis & officii fama necessaria magnum detrimentum non sine vulgi scandalo patitur. Vide August. in *Epist. 137. ad Plebem Hippone*, cuius verba habes in *art. 7. circa finem*, quæ attensè lege, & videbis quantum habeat periculi indiscretus Prælatorum zelus inquisitionum per fas, vel per nefas scire subditorum delicta, qui potius sunt boni communitatis & pacis destructores, quam conservatores. Hæcenus Bannes.

CAPVT XI.

An fratre indurato post correctionem fraternam, liceat ejus peccata juridicè denunciare?

Controversum est inter Doctores, quando liceat Prælati via quoque judiciali procedere adversus fraternè denunciatum, quando crimen, vel peccatum ejus probari potest juridicè per duos, vel tres testes; aut certè cum præter denunciationem sunt indicia criminis, vel infamiae, juxta ea, quæ de requisitis ad juridicam inquisitionem *infra Tract. 2.* trademus. Primum certum est ex his, quæ *Cap. precedenti* docuimus, fraternè denunciatum, etiam incorrigibilem non posse puniri via juridica in toto rigore iudicii. Si verò denunciatus sit pertinax, & incorrigibilis, & peccatum ejus cedat in publicum detrimentum; tunc commodior, & probabilior videtur opinio Magistri Bannes, *dist. quest. 33. art. 8. dub. 4.* quam breviter duabus propositionibus expono.

Prima, Quocumque non interveniente alias correctione fraterna licitum esset propter aliorum exemplum, & bonum commune procedere via juridica contra reum, accusando, vel juridicè denunciando, vel inquirendo, & condemnando eum; licitum quoque erit, non obstante,

Quid agendum, quando adhibita monitione paternæ, nulla apparet spes emendationis.

TESTA
Spirit. II

stante, quod cum eo sit actum per viam correctionis fraternæ, ac proinde siue per eam viam correctus fuerit, siue non, atque etiam siue sit spes, siue non sit, emendationis. Cui sententiæ aperte subscribit Covarruv. lib. 2. *variarum resolutionum*, Cap. 10. num. 3. Ubi affirmat, posse quem accusari, ut puniatur, non obstante, quod fuerit in foro conscientie absolutus, atque emendatus. Et probatur hoc dictum: nam virtus charitatis, cuius est actus correctio fraternæ, & virtus iustitiæ, ad quam pertinet ille processus iudicialis, non sibi præjudicant, nec se mutuo impediunt, cum habeant diversos ac proprios suos fines.

Tertio à M. Bannes assignati casus, in quibus non solum licet, verum etiam ex præcepto obligatio judicialis denuntiatio

Secundò dicit Magister Bannes. In tribus casibus, id quod diximus, non modo licitum esse, sed etiam debitum ex præcepto. *Primus casus* est, quando alicui non modo licet, sed tenetur accusare, aut inquirere peccatum, ut si esset perniciosum Reip. iuxta ea, quæ inferius trademus, ubi videbimus, aliquando teneri quæpiam ad denunciandum: aliquando verò posse id licitè facere, quamvis non teneatur, ut optimè asserit Bannes, dicto art. 8. dub. 4.

Secundus casus est, quando is, qui crimen seu peccatum novit, legitime à iudice interrogatur, etiam si peccatum illud non sit tale, ut teneatur quis deferre, dummodo possit saltem licitè denunciare propter bonum commune, quod redundat ex punitione criminum; tunc ex obedientia Superiori debita, tenetur quis eum manifestare, ut infra dicemus, *Tract. 2. agentes de inquisitione speciali*.

Tertius casus est, quando est spes, ut per judicialem processum reus corrigatur, & ad cor redeat; tunc enim (ut rectè docuit illic M. Bannes) charitas, per quam processus fraternæ correctionis institutus fuit, debet imperare virtuti iustitiæ, ut inchoet etiam processum judicialem, quo etiam finis charitatis obtineatur, scilicet emendatio si attris. Ex quo fit, quod etiam quis emendetur ex correctione paternæ: possit tamen nihilominus judicialiter puniri propter illud peccatum, à quo resipiscit. Id tamen fieri potest ob aliorum exemplum, & bonum commune, qui iustitiæ finis possit per judicialem viam prærendi, etiam quando reus per poenitentiam resipiscit.

Secundò infertur, quod si cesset spes emendationis rei; tunc esse cessandum à processu correctionis fraternæ; potest tamen tunc nihilominus inchoari via judicialis, idque propter aliorum exemplum & bonum commune: & habere locum iustitiæ, quantumcunque desperetur à privata correctione. Itaque in his casibus, siue reus emendetur, siue non emendetur, quando peccatum est contra bonum commune, exordiri potest, & aliquando debet nova tela iudicii à denunciatione juridica.

Sed dices: an in hoc casu ille, qui fratrem denunciavit, possit nihilominus esse testis post finitum processum fraternæ correctionis, cum incipit nova tela judicialis? Respondetur, omnino posse. Ita censet Magister Sorus, in *relezione de secreto*; membro 2. *quest. 4. post conclus. 9.* idque colligit ex illis verbis Domini: *Adhibe tecum unum, aut duos testes, ut in ore duorum, vel trium testium stet omne verbum &c.* Quare si denunciator adhibuit unum, erunt testes duo; quia denunciator ipse habet locum testis, & denun-

ciatoris; si duos, erunt tres, ut dicitur quoque in Cap. *Omni*, extra, de testibus.

Ex omnibus his superius annotatis, colligitur, quod tribunalis paterni posse esse quatuor principales fines. *Primus*, Ut proximus paternè admonitus post adhibitos testes, accedente monitione paternæ, facilius corrigatur. *Secundus*, Ut si nolita siue monitione non fuerit sufficienter emendatus, adveniente Prælati severa correctione, & punitione paternæ adhibita, omnino emenderit. *Tertius*, Ut illum præservet à recidiva, etiam ex communicatione adhibita, cum opus fuerit. *Quartus*, Ut Prælati non solum prospiciat bono fratris privato; sed etiam communi bono omnino consulat. Quibus addi potest alius gradus; Ut finis correctionis via, quæ omnino paternæ debet esse, reo peccatum contra bonum commune, & in pravum aliorum exemplum committente, siue corrigibilis siue incorrigibilis existat, fiat novus gradus ad denunciationem iudicalem, quando ita opus fuerit, inspectis aliis circumstantiis, ut bono communi, & aliorum scandalo consulatur.

C A P V T XII.

An peccata omnia possint Evangelicalia denunciatione manifestari Prælati ut patri?

VOco autem *Patrem*, illum Prælatum, qui sit pius, & prudens, & qui erga subditos vilcera patris gerat, & qui sciat, & possit præcavere in futurum; & demum qui consulat famæ Evangelicæ denunciati, non aliter, ac si esset pater naturalis ipsius. Deinde ad perfectam huius materiz, plenioris explicationem, oportet præmitte, quæ occulta, quæ verò publica, & notoria delicta dicantur; & rursum, quæ contra bonum privatum aperte militant; ac demum quæ gravia, quæ atrocita, quæ æt atrocissima dicantur?

Occultum, quantum ad præsens propositum attinere videtur, illud delictum censetur, quando unus, aut pauci id sciunt, neque est deductum in iudicium. Notorium verò dicitur, quod nulla tergiversatione celari potest. Præterea nota, quod tam publica, quam privata delicta subditi possunt, in delicta, quæ sunt contra bonum commune, ut sunt crimina in DEUM commissa, ut hæresis, blasphemia, & alia, quæ dicuntur atrocita, ut *Cap. sequenti* dicemus; & in ea, quæ contra bonum privatum, vel tertium, vel propriam personam committuntur, ut si quis vellet innocentem occidere, vel si quis aut ebrietati sine aliorum scandalo esse deditus.

Quæ verò delicta contra bonum commune Religionis censenda sint, non est facile iudicare; Multi enim omne peccatum bono Religionis nocivum existimant; quia qui lædit partem, videtur totum læsisse, cum damnus partis redundet in damnus totius. Quæ quidem sententia aperte falsa videtur, Nam aliud est directè, & immediatè bono communi, aliud vero indirectè, & mediatè ei damnus inferre; quare illud peccatum in damnus cedere publicum solum censeri debet, quod habet pro objecto immediatè bonum commune, ut hæresis, siue pro-